

Studente se sieninge oor misinformasie: Sinisme of skeptisisme?

Dani Madrid-Morales en Herman Wasserman*

Met misinformasie wat toenemend openbare diskoers wêreldwyd bedreig, worstel Suid-Afrikaanse universiteite met hoe om studente die beste op te voed in misinformasiegeletterdheid sonder om onbedoeld media-sinisme of onbetrokkenheid aan te moedig. Om Jeugdag in Suid-Afrika op 16 Junie te herdenk, wil ons graag hierdie kwessie van naderby bekyk.

In ons navorsing wat misinformasiegeletterdheid onder Suid-Afrikaanse universiteitstudente ondersoek, het ons 'n groeiende spanning geïdentifiseer: jong mense sukkel dikwels om 'n gesonde skeptisisme te balanseer met uiterse sinisme teenoor die media. Hierdie uitdaging kom duidelik na vore soos misinformasie wêreldwyd vermenigvuldig, wat 'n beduidende impak op openbare diskoers en demokratiese betrokkenheid het. Ons studie het ten doel gehad om doeltreffende strategieë te ondersoek vir die onderrig van misinformasiegeletterdheid sonder om onbedoeld te veroorsaak dat studente hulself heeltemal van mediabronne onttrek.

Ons het 'n omvattende, landswye studie uitgevoer wat fokusgroepbesprekings met 77 studente oor agt universiteite in Suid-Afrika heen insluit, wat diverse geografiese en sosio-ekonomiese kontekste dek. Aanvullend tot hierdie besprekings is gedetailleerde onderhoude gedoen met opvoeders wat verantwoordelik was vir die lewering van mediageletterdheidslesse met materiaal wat spesifiek ontwikkel is deur die feitkontrole-organisasie Africa Check. Hierdie sessies het waardevolle insig in studente se perspektiewe, opvoeders se uitdagings, en die breër implikasies vir misinformasiegeletterdheidsopvoeding verskaf.

Bevindings uit die studie, onlangs gepubliseer in *African Journalism Studies* (<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23743670.2025.2475761>), beklemtoon 'n beduidende gaping. Terwyl sommige studente meer kritiese, oordeelkundige mediagebruikers geword het, wat in staat is om brongeloofwaardigheid te beoordeel en vooroordeel te herken, het ander dieper sinisme ontwikkel, wat dikwels lei tot algehele onttrekking van die media weens wantroue. Baie het kritiese mediaverbruikers geword, toegerus met noodsaaklike vaardighede om die geloofwaardigheid van inligting te evalueer en misinformasie te herken en aan te meld. Hierdie studente het verhoogde bewustheid en analitiese vermoëns getoon, wat onderskei tussen geloofwaardige bronne en bevooroordeelde of misleidende inhoud. Daarenteen het 'n beduidende groep studente merkbaar sinies geword, en wantroue teenoor alle mediabronne uitgespreek. Sulke studente het dikwels hul reaksie beskryf as 'n oorweldigende skeptisisme wat lei tot volledige media-vermyding, wat potensiële risiko's vir burgerlike betrokkenheid inhou.

Studente wat aan ons studie deelgeneem het, het die belangrikheid beklemtoon om misinformasiegeletterdheid vroeg al deel van opvoedkundige kurrikulums te maak. Hulle het spesifiek aanbeveel dat sodanige onderrig in primêre of vroeë sekondêre onderwys begin om te verseker dat grondslagvaardighede vir kritiese denke goed gevestig word.

voor blootstelling aan meer komplekse misinformasiescenario's in adolessensie en volwassenheid. Praktiese vaardighede, soos die identifisering van vals nuus, die herkenning van manipulasietegnieke, en die doeltreffende aanmelding van misinformasie, het na vore gekom as noodsaaklike komponente van wat studente gevoel het sentraal moet staan in opvoedkundige pogings.

Deelnemers het herhaaldelik hul direkte ervarings met misinformasie in alledaagse kontekste beklemtoon, veral deur sosiale media. Baie het kommer uitgespreek oor bedrogspulle, vals advertensies, misleidende politieke inhoud, en onbevestigde gesondheidsinligting wat versprei op platforms soos WhatsApp, Facebook, en Instagram. Sulke persoonlike ervarings het die dringendheid beklemtoon wat studente voel vir gefokusde en praktiese mediageletterdheidsopleiding. Studente het aangedui dat begrip vir die breër implikasies van misinformasie, insluitend die samelewings- en individuele gevolge daarvan, hul mediageletterdheidservaring aansienlik verbeter het.

Opvoeders wat vir ons navorsing ondervra is, het die kritieke belangrikheid van konteks-spesifieke, verstaanbare opvoedkundige materiaal benadruk. Hulle het beklemtoon dat generiese of oormatig teoretiese hulpbronne dikwels nie diep resoneer by die studente nie. Daarenteen is lesse wat geanker is in bekende, alledaagse situasies as interessanter en treffender beskou. Opvoeders het voorbeelde van suksesvolle benaderings aangehaal, soos die gebruik van plaaslike nuusscenarië's, gewilde sosialemedia-bedrogspulle of wydverspreide vals werksadvertensies, om die gevare en werking van misinformasie effektief te illustreer.

Ten spyte van hierdie positiewe insigte, het sowel studente as opvoeders uitdagings erken met die doeltreffende lewering van misinformasiegeletterdheid. 'n Groot bekommernis was die potensiaal vir opvoedkundige intervensies om onbedoeld algemene skeptisisme te kweek eerder as gesonde kritiese denke. Ons bevindings dui aan dat wanneer studente mediageletterdheidsopleiding as oormatig krities of afwysend teenoor mediabronne in die algemeen beskou, hulle kan reageer deur hulself heeltemal te onttrek. Opvoeders het hierdie verskynsel waargeneem, en opgemerk hoe maklik kritiese denkvaardighede kan verander in algemene wantroue, wat dus 'n delikate pedagogiese uitdaging bied.

Om hierdie bekommernisse die hoof te bied, stel ons studie verskeie belangrike strategieë voor. Die belangrikste is die versigtige integrasie van misinformasiegeletterdheid binne breër mediageletterdheidsraamwerke. Eerder as om misinformasie as 'n alleenstaande onderwerp te isoleer, kan die insluiting daarvan in 'n kurrikulum wat ook voorbeelde van betroubare, verantwoordelike, en etiese joernalistiek uitlig, help om studente se perspektiewe te balanseer. Hierdie benadering kan potensiële sinisme verminder deur die waarde en belangrikheid van betroubare mediapraktyke te demonstreer.

Verder stel ons die strategiese gebruik van suksesverhale en onberispelike joernalistiekpraktyke voor om gebalanseerde perspektiewe te bevorder. Die beklemtoning van hoe verantwoordelike joernalistiek gemeenskappe positief geraak en maatskaplike uitkomst beïnvloed het, kan die negatiewe voorbeelde wat tipies in misinformasiegeletterdheidslesse gebruik word, uitbalanseer. Sulke positiewe voorbeelde

kan studente help om die noodsaaklike rol wat geloofwaardige media in demokratiese prosesse en samelewingskohesie speel, te waardeer, wat hul vertroue en betrokkenheid versterk.

Benewens die insluiting van misinformasiegeletterdheid binne breër mediageletterdheidsopvoeding, het opvoeders self gefokusde ondersteuning nodig. Ons navorsing het 'n kritieke behoefte aan professionele ontwikkeling geïdentifiseer wat uitdruklik fokus op die lewering van doeltreffende misinformasiegeletterdheidsopvoeding. Dit sluit in die opleiding van opvoeders om genuanseerde besprekings te fasiliteer, studente se skeptisisme konstruktief te hanteer, en lesse effektief binne studente se geleefde realiteite te kontekstualiseer. Voldoende opvoedervoorbereiding kan die doeltreffendheid en ontvangs van misinformasiegeletterdheidskurrikulums aansienlik verbeter.

Daarbenewens bepleit ons bevindings die deurlopende aanpassing en evolusie van mediageletterdheidskurrikulums om tred te hou met ontluikende misinformasietendense en tegnologiese vooruitgang. Die dinamiese aard van misinformasie, aangedryf deur vinnige digitale innovasie en ontwikkelende mediaverbruikspatrone, vereis buigsame en deelnemende opvoedkundige strategieë. Gereelde opdaterings aan kurrikuluminhoud en onderrigmetodologieë is noodsaaklik om relevansie en doeltreffendheid te behou.

'n Kritieke dimensie wat in ons navorsing aan die lig gekom het, is die sielkundige impak van misinformasie en media-skeptisisme op studente. Deelnemers het gereeld verwys na die emosionele uitputting en stres wat verband hou met die navigering van misinformasie. Om studente voldoende te ondersteun, moet misinformasiegeletterdheidsopvoeding emosionele veerkragtigheidsopleiding insluit, wat studente toerus met hanteringstrategieë om mediaverwante stres te bestuur. Sodanige insluiting kan algemene studentewelstand verbeter en die waarskynlikheid van onttrekking of sinisme verminder.

Verder kan die direkte betrokkenheid van studente by mediaproduksie, soos die skep van hul eie inhoud of deelname aan studentemediaprojekte, 'n dieper begrip en empatie vir die kompleksiteite inherent aan verantwoordelike joernalistiek bevorder. Praktiese betrokkenheid kan studente ook help om die uitdagings wat joernaliste in die gesig staar, te herken en te begryp, en sodoende algemene wantroue verminder en meer genuanseerde kritiese denke aanmoedig.

Laastens kan die bevordering van oop dialoog tussen studente, opvoeders, en professionele mediale deur gereelde werkswinkels en seminare wedersydse begrip skep en vertroue bou. Direkte interaksie met joernaliste en mediapraktisyns laat studente toe om kommer uit te spreek, kritiese vrae te vra, en eerstehands insig in joernalistieke praktyke te kry. Sulke betrokkenhede kan sinisme aansienlik verminder deur deursigtigheid te verskaf en die noodsaaklike rol van betroubare media in 'n gesonde demokrasie te versterk.

*Dr Dani Madrid-Morales is 'n dosent in Joernalistiek en Globale Kommunikasie aan die Universiteit van Sheffield, Engeland. Prof Herman Wasserman is die Voorsitter van die Departement Joernalistiek aan die Universiteit Stellenbosch. Hierdie artikel is gedeeltelik gebaseer op hul onlangse artikel "Cynical or Critical Media Consumers? Exploring the Misinformation Literacy Needs of South African Youth", gepubliseer in *African Journalism Studies*.